

Odgoj za globano doba

Stipić, Paula

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:908952>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-23**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

PAULA STIPIĆ

ODGOJ ZA GLOBALNO DOBA

Završni rad

Pula, srpanj, 2021.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

PAULA STIPIĆ

ODGOJ ZA GLOBALNO DOBA

Završni rad

JMBAG: 0115072979, izvanredni student

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij Predškolski odgoj

Predmet: Filozofija odgoja

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filozofija

Znanstvena grana: Filozofija odgoja

Mentor: prof. dr. sc. Fulvio Šuran

Pula, srpanj, 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika
_____ ovime izjavljujem da je ovaj
Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim
istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene
bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na
nedozvoljeni način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio
rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije
iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj
ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. GLOBALIZACIJA.....	2
2.1. Pojam i definicija.....	2
2.2. Globalizacija društva	3
2.3. Globalizacija odgoja i obrazovanja	5
2.3.1. Globalno obrazovanje	7
3. ODGOJ NEKAD I DANAS.....	10
3.1. Filozofija odgoja.....	11
3.2. Suvremeni pristupi odgoju	12
3.3. Napredak tehnologije praćen globalizacijom	13
3.4. Učenje korištenjem tehnologije.....	14
3.4.1. Informacijsko-komunikacijska tehnologija	15
3.4.2. S tradicionalnog na moderno učenje.....	16
3.4.3. E-učenje kao neizostavan dio globalizacije.....	18
3.5. Učenje jezika kao dio globalne politike	18
4. CJELOŽIVOTNO OBRAZOVANJE U GLOBALNOME SVIJETU.....	21
4.1. Cilj cjeloživotnog obrazovanja	21
4.2. Temeljne kompetencije i njihove brze promjene.....	22
5. ZAKLJUČAK	24
6. LITERATURA	25
SAŽETAK.....	27
SUMMARY	28

1. UVOD

Globalizacija i njeni procesi miješaju se te preobražavaju sve aspekte ljudskoga života. Putem novih u suvremenih potreba modernog društva očituje se sve veća povezanost i međuovisnost različitih dijelova suvremenog svijeta. Globalizacija mijenja gospodarstvo, politiku, kulturu i društvo, a također postavlja sve veće zahtjeve odgoju i obrazovanju.

Pedagogija kao društvena znanost prihvatila je nove izazove pa tako implementira moderan i suvremen odgoj i obrazovanje uključujući nove metode učenja oplemenjene informacijsko-komunikacijskim tehnologijama te interkulturnim vrijednostima i znanjima kao što je učenje stranih jezika.

Globalno društvo ubrzano napreduje te traži opetovanu potrebu za stalnim i učestalim usavršavanjem već stečenih kompetencija, kao i učenje novih. Neprestan razvoj i modernizacija odgojno-obrazovnog sustava prioritet je kojeg nameće suvremeno informacijsko i tehnološko društvo.

U ovom radu biti će iznesen sam pojam globalizacije kao i ono što on predstavlja te nosi sa sobom. Odgoj i obrazovanje ključni su u procesu globalizacije ponajprije zato što samu globalizaciju određuje čovjek pa je vrlo važno da svaki pojedinac bude upućen u pojam globalizacije, kao i svakodnevne izazove koje ona sa sobom nosi. Svaki pojedinac to može učiniti jedino ako mu odgoj i obrazovanje budu na nivou kojeg globalizacija traži. Dakle, svaka zemlja treba obrazovni sustav koji će pratiti neprestane promjene i biti spremna mijenjati taj sustav.

Ono što na obrazovanje, ali i sam odgoj posebno utječe je tehnologija koja djecu prati od samog rođenja, zato je važno educirati javnost o prednostima i manama tehnologije, odnosno u kojem nam pogledu ona služi, a kada je opasnost za djecu i njihov razvitak u ljude kojima će zbog nje biti lakše ili teže nositi se sa svakodnevnim izazovima.

2. GLOBALIZACIJA

2.1. Pojam i definicija

Pojam globalizacije ima svoju dugu prošlost, no sam se izraz počeo upotrebljavati za objašnjenja novog vala primjetnih promjena u gospodarstvu, tehnologiji, društvu i kulturi. Čolić (2004) ističe kako globalizacija predstavlja proces gospodarskog i društvenog povezivanja na svjetskoj razini, pokrenut širenjem tržišta pod utjecajem transnacionalnih kompanija te financijskih i gospodarskih institucija. Mnogi analitičari smatraju kako globalizacija nije ništa novo već tvrde kako je njen proces započeo u kasnom 18. stoljeću, u doba kada je Europu zahvatio val društvenih promjena jer od tada kapitalizam i industrijalizacija postaju glavne društvene snage koje oblikuju društva i kulture.

Pojam globalizacije nastao je od riječi „global“ što znači ukupnost, a globalizam je način gledanja na zbivanja u globalu. Globalizacija bi na taj način obuhvaćala socijalni proces koji teži sveobuhvatnosti i jedinstvenosti svijeta. Proces stvaranja globalizacije počeo se javljati sedamdesetih godina 19. stoljeća kada su se javile velike promjene u gospodarstvu, društvu i tehnologiji.

Glavni cilj globalizacije bio je smanjiti siromaštvo u svijetu to jest omogućiti siromašnim zemljama pomoć bogatih u gospodarskom rastu i poboljšanju njihovih životnih uvjeta. Globalizacija ima i određene zahtjeve, a koji podrazumijevaju stalna ulaganja u tehnologiju, znanost, istraživanja i razvoj pa tako Lončar (2005) upozorava kako se u procesima globalizacije bitno zaostaje ukoliko se na vrijeme u nju ne uključe. Ideja globalizacije odnosi se na „smanjivanje“ svijeta, ali i jačanje svijesti o svijetu kao cjelini. Za globalizaciju možemo reći kako je ona posljedica razvoja znanosti, suvremene tehnologije, demokracije, ekonomije i slično.

Zahvaljujući globalizaciji i razvoju tehnologije, danas je moguće stupiti u kontakt sa ljudima sa svih dijelova svijeta. Ljudi dobivaju informacije iz svijeta pa zbog toga imaju mogućnost razmišljati globalno. Sve što je proizvedeno, dostupno je u gotovo svim dijelovima svijeta, ljudi su povezani kako fizički tako i virtualno te međusobno mogu razmjenjivati kulturu, religiju, jezike, znanja, informacije i tako dalje. Kada se govori o učincima koje globalizacija ima na svijet, mišljenja su podijeljena jer globalizacija ima negativne i pozitivne učinke koji uvelike mijenjaju svakodnevni život.

Mandarić-Vukušić (2014) navodi kako napredak tehnologije također pospješuje jačanje globalizacije, uz pomoć tehnologije mijenjaju se i društveni trendovi, a time i potreba pojedinca. Također objašnjava kako se dijelovi svijeta pod utjecajem globalizacije okreću novim ciljevima razvoja i sposobnosti, kao što je brza prilagodba novonastalim promjenama, koje postaju vrlo važne. Kako se cijeli svijet mijenja velikom brzinom tako i odgojno-obrazovne ustanove moraju biti spremne na to da pojedinca pripreme za suvremene zahtjeve življenja.

Globalizacija djeluje na sve sfere ljudskog života pa tako i na odgojno-obrazovni sustav. Ona obuhvaća široki spektar školskih aktivnosti utemeljenih na modernizaciji i sustavnoj preinaci kurikuluma koji će na kraju primiti globalne aspekte. Kako bi u budućnosti opstalo, obrazovanje je primorano prilagoditi se promjenama te je tako potrebno uvesti globalno učenje.

Globalno učenje ili obrazovanje omogućava pojedincu stjecanje niza kognitivnih, socijalnih i emocionalnih kompetencija, a koji su potrebni za odgovaran život u globaliziranom svjetskom društvu. Ipak, univerzalni kurikulum ne postoji zato što svaka kultura ostavlja svoje tragove u odgojno-obrazovnoj teoriji i praksi pa je zbog toga potrebno osvijestiti izvore vlastitog kulturno-pedagoškog nasljeđa. Šutalo (2006) drži kako su smišljen i pozitivan odgoj, pristupi učenju i iskustva s učenjem, stečeni u obitelji i u predškolskim ustanovama, osnova za kontinuirano i samoinicijativno učenje i obrazovanje tijekom cijeloga života.

2.2. Globalizacija društva

Bilo da je riječ o kontinuitetu ili nečemu sasvim novome, globalizaciju Čolić (2004) određuje kao sklop gospodarskih, socijalnih, kulturnih i političkih procesa koji vode sve većoj povezanosti pojedinih dijelova svijeta. Kao proces, globalizacija nadmašuje granice nacionalnih država te ne samo da definira i strukturira globalnu političku ekonomiju već i određuje globalnu kulturu. Tako Burbules i Torres (2000) naglašavaju kako su međusobno približavanje i standardizacija očiti u kulturnim baštinama u cijelome svijetu počevši od odjeće, glazbe, arhitekture pa i hrane. Ne može se ne primijetiti činjenica da određeni stilovi i prakse imaju globalnu vrijednost te ih se može susresti bilo gdje u svijetu. Do problema dolazi u trenutku kada ljudi

shvate da im živote uveliko kontroliraju snage na koje nacionalne institucije nemaju utjecaja. Tada se pojavljuju i razni otpori jer se u pitanje dovodi državni suverenitet, narušavaju se tradicionalni i kulturni sustavi.

Ipak, kada je riječ o globalizaciji kao novom prostoru djelovanja koji se već događa, treba gledati na propitivanje i traženje mjesta vlastitom identitetu, a ne uzmicati globalizaciji kao prijeteće i negativne snage. Globalizacija je svjetski proces kojeg se nikako ne može izbjeći, postepeno se širi i kao takav nema vlasnika. Žužul (2005) u tom kontekstu govori kako globalni procesi postaju događanja u kojima i stari i novi akteri moraju na tako zvanom, „globalnoj igraćoj ploči“ sami naći svoje uloge i resurse odnosno definirati ih i konstruirati.

Dakle, globalizacija utječe na cijeli čovjekov život, no isto tako ljudi kao akteri u istom, mogu odrediti hoće li ona imati pozitivan ili negativan učinak tako da ju razumiju, prihvate, ali i uče kako bi znali pravovremeno naći balans te ju staviti u kalup onoga što njima samima odgovara. Bez obzira gleda li se na globalizaciju kao na nešto pozitivno ili negativno, ona bez sumnje donosi velike promjene. Provlači se kroz sve aspekte čovjekova života pa tako i kroz odgoj i obrazovanje.

Njene posljedice su brojne, a Milenović (2011) spominje jednu od njih, dobro poznatu Bolonjsku deklaraciju koja je prouzrokovala korjenitu reformu visokog obrazovanja u svim zemljama Europe. Čovjek uči tijekom cijeloga svoga života pa je tako cjeloživotno obrazovanje i učenje, spomenuto u brojnim literaturama, danas posvuda prihvaćeno kao temeljno pravo ili dužnost svakog pojedinca. Tako je potrebno nastojati shvatiti što je globalizacija kako bi bili u mogućnosti poznavati stvarnost u kojoj civilizacija živi. Dakle, značajke globalizacije nisu ni dobre ni loše, ukoliko ih se vrednuje u smislu poštivanja svakog ljudskog bića i postizanja općeg dobra. Ako u tom procesu prevlada egoizam ili premoć jedne strane, tada rizici postaju dramatični i nemjerljivi.

Proces globalizacije nameće i novi način učenja. U tradicionalnom tipu učenja pogled na svijet bio je usmjeren prema religijama, dok novo doba nameće globalan, općesvjetski pogled na svijet pa su tako i zahtjevi ugrađivanja globalnog odgoja i obrazovanja u odgojno-obrazovni sustav sasvim razumljivi i opravdani. Različito se pristupa definiranju i određivanju ciljeva globalnog obrazovanja. Chang (2003) pojašnjava kako se pod utjecajem globalizacije mijenja prihvaćanje i razumijevanje

različitih kultura pa vrijednosti neophodne za aktivno sudjelovanje u suvremenom životu tako postaju ostvareni kvalitetni dijalog, razumijevanje, prihvaćanje i življenje s drugima i drugačijima. Upravo je zato bitno razviti interkulturalne kompetencije kod djece kako bi oni kasnije razvili sposobnosti potrebne za aktivno i građansko sudjelovanje u globalnom društvu.

Također, bitno je govoriti i o napretku tehnologije koja isto tako pospešuje jačanje globalizacije, a uz čiju se pomoć mijenjaju i društveni trendovi, time i potreba pojedinca. Mandarić-Vukušić (2014) smatra da se, pod utjecajem globalizacije, dijelovi svijeta okreću novim ciljevima razvoja i sposobnosti, kao što je brza prilagodba novonastalim promjenama koje postaju vrlo važne. Kao što se cijeli svijet mijenja velikom brzinom, tako je potrebno da odgojno-obrazovne ustanove budu spremne pripremiti pojedinca za suvremene zahtjeve življenja.

Globalizacija je nešto što se događa, prije ili kasnije. Ona predstavlja umrežavanje svijeta u svim područjima od kojih zavisimo, jedni prema drugima. Napredak tehnologije omogućava brže i bolje umrežavanje te osobne i gospodarske veze postaju sve jednostavnije za održati te snažnije.

2.3. Globalizacija odgoja i obrazovanja

Pojava globalizacije, prema Youssef (2014) ima jaku moć osvijestiti njenu praktičnu infrastrukturu koju potpuno može zbuniti globalna neuređenost i neravnoteža, zatim otvaranje društvenih struktura, stalna demokratizacija odnosa, javno nadziranje ljudskih prava i drugih tekovina civilnog društva kao i svakodnevno ponašanje ljudi. Autorica smatra kako globalan pogled otkriva nepravde, a također i velike razlike među ljudima. U tom pogledu, javljaju se razni medijski posrednici koji globalnu svakodnevicu pokušavaju homogenizirati kao novu životnu kulturu, pri tom stvarajući globalne identitete koji samo prividno uspijevaju slomiti pojedinačnog na račun zajedničkog. Sve navedeno popraćeno je pojavama multikulturalnih društvenih struktura koje isto tako mijenjaju ljudske odnose u životnim zajednicama te otvaraju brojna pitanja za odgoj i socijalizaciju međukulturalnih i etničkih dijaloga, suživota, snošljivosti te međusobnog uvažavanja.

„Za pedagogiju cjeloživotnog učenja i socijalizacije u mreži globalnog društva znanja, uz informacije, nove tehnologije, nove kompetencije važnu ulogu igraju novi odnosi među ljudima i neka drugačija prijateljstva. Zbog toga je potrebno višestruko naglasiti njezinu humanu varijantu nenasilja, tolerancije, potiskivanja ekstremizama, predrasuda, socijalnih stereotipa u razlikama među ljudima s gledišta porijekla, vjere, rasne i svjetonazorne različitosti“ (Previšić, 2007).

U svijetu koji se svakodnevno mijenja, pedagogija, odgoj i obrazovanje dobivaju vrlo značajno mjesto. Cjeloživotno obrazovanje je odgojna tema za pedagogijsku teoriju i praksu, ono obuhvaća i formu i sadržaj permanentnog razvoja potencijala čovjeka i formiranje novih kompetencija za budućnost pa na njega ne treba gledati kao na postizanje samo obrazovnih dobara ili stjecanje znanja.

Tu je vidna zadaća pedagogijske znanosti koja na vrijeme treba uočiti navedeno te to ukomponirati u sustav cjeloživotnog obrazovanja kao svoju primarnu zadaću i trajnu kategoriju. U tradicionalnom učenju pogled na svijet bio je usmjeren ka religijama, dok je u novom dobu taj pogled cjelovit i općesvjetski. Samim time zahtjevi da se globalni odgoj i obrazovanje ugrade u odgojno-obrazovni sustav u cjelini postaju sasvim razumljivi i opravdani.

Sablić (2014) drži kako, iako se različito pristupa definiranju i određivanju ciljeva globalnog učenja i obrazovanja, u osnovi je ono pedagoški odgovor na različite aspekte globalizacije u svim životnim sferama poput kulture, politike, ekologije ili ekonomije. Globalno učenje tako nam služi i omogućuje svakom pojedincu steći kognitivne, socijalne i emocionalne kompetencije koje su mu potrebne za odgovoran život u danas globaliziranom svjetskom društvu. Globalizirati odgoj može se tumačiti kao pravo na omogućavanje svakom čovjeku pristup odgoju, poučavanju i spoznaji. Tu se pojavljuje i sve naglašenija važnost jednakih mogućnosti, značenja cjeloživotnog obrazovanja, odgoj odraslih, izmjenjivanja škole te posla i tako dalje.

Na razini visokog obrazovanja u Europi globalizacija donosi kreiranje univerzalnog, sveobuhvatnog i modernog obrazovnog sustava što je ostvareno, u radu već spomenutom, Bolonjskom deklaracijom. Ona je u velikoj mjeri pokrenuta od strane poslodavaca čiji je zahtjev bio da budući kandidati za posao budu obrazovani na standardizirani način, na jedinstvenom europskom tržištu, kako bi velike europske kompanije mogle primijeniti isti sustav zapošljavanja u različitim zemljama.

Naglasak je bio usmjeren na reformu cjelokupnog nastavnog plana i programa za veću primjenjivost.

Chang (2003) ističe kako se od odgojno-obrazovnog sustava traži da tijekom obrazovanja djeci ukorijeni ne samo teorijsko znanje, već niz praktičnih vještina. Vrlo je važno da djeca razviju sposobnosti koje će im omogućiti snalaženje na radnome mjestu od prvoga dana svoga radnoga vijeka.

Autorica dalje objašnjava kako se u prilagodbi nastavnih planova i programa često pojavljuju problemi kao što su formalni pristup, otezanje, djelomična primjena nekih od principa, deklarativno prihvaćanje. Prilagodba da se zadovolje potrebe poslodavaca izazvala je najveći otpor, vrlo je teško nešto već naučeno iskorijeniti te potaknuti ljude da promijene ono što rade već dugi niz godina zato ni ne čudi što, iako globalizacija postoji širom svijeta i poznaje se njena moć kao i brzina promjena, još uvijek pokoji dijelovi svijeta vrlo teško idu u korak s istom.

Uz pojam globalizacije, pojam globalni odgoj i obrazovanje usko je vezan. Njegovi su glavni zadaci razumijevanje osnovnih pojmova i načela globalne povezanosti u svijetu razlike te problema koji proizlaze iz te povezanosti, razvoj sposobnosti i vještina potrebnih za rješavanje najvažnijih i najtežih općih problema kao što su glad, siromaštvo, nejednakost. Na samom kraju i prihvaćanje načela vrijednosti globalne povezanosti onih obrazaca ponašanja kojima se međuovisnost svijeta potvrđuje kroz načela jednakosti, pravde i pluralizma.

2.3.1. Globalno obrazovanje

Postoji više definicija, a prema Smjernicama za globalno obrazovanje (2016) globalno obrazovanje drži se kao obrazovno gledište koje proizlazi iz činjenice da suvremeni čovjek živi i sudjeluje u svijetu koji iz dana u dan postaje sve više globaliziran. Zato je od velike važnosti da se za obrazovanje pojedincu osigura pristup raznim prilikama koje su mu dostupne, a također razvija kompetencija promišljanja i razmjene vlastitih stajališta kao i uloge u globalnom društvu. S druge strane, globalno obrazovanje ne treba se predstavljati kao pristup koji će svi objeručke prihvatiti pošto je poznato da su prisutne brojne nedoumice, sumnje i različitosti kada je riječ o stajalištu u procesu obrazovanja globalnog svijeta.

Deklaracija o globalnom obrazovanju iz Maastrichta iz 2002. prema Smjernicama za globalno obrazovanje (2016) definira globalno obrazovanje kao ono koje „otvara oči i umove prema realnostima ovoga globaliziranoga svijeta te ih pokreće prema ostvarenju svijeta u kojemu vladaju pravda, jednakost i u kojem su ljudska prava temeljna vrijednost“. Definicija koje bi se trebao držati svaki pojedinac i koja bi trebala biti prava istina kada se govori o odgoju i obrazovanju, definicija prema kojoj bi sustav trebao biti kreiran kako bi se zaista živjela pravda, jednakost i ljudska prava u svom pravom svjetlu.

Od iznimne je važnosti da odgoj i obrazovanje budu usmjereni na razvoj čovjeka, da jačaju ljudska prava i temeljne slobode. Odgoj i obrazovanje trebaju promicati snošljivost, razumijevanje i prijateljstvo među svim narodima, rasama i vjerama. Potrebno je poticati pripadajući intelektualni i emocionalni razvoj pojedinca za osjećaj društvene odgovornosti i solidarnosti s nepovlaštenim grupama i težiti ravnopravnosti u svakodnevnom životu.

Obrazovanje treba tumačiti kao proces kojim ljudska bića i društvo ispunjavaju svoj potencijal. Ono je od ključne važnosti za promicanje održivog razvoja i jačanje ljudskih sposobnosti potrebnih za rješavanje problema modernog doba odnosno ekoloških i razvojnih problema.

Odgoj i obrazovanje, kako to objašnjava Deklaracija i Cjeloviti okvir djelovanja u odgoju i obrazovanju za mir, ljudska prava i demokraciju (1995), pojedincu moraju razviti osjećaj poštivanja slobode i vještine koje su mu potrebne kako bi odgovorio na te izazove, pripremiti ga za savladavanje teškoća i nepoznatih okolnosti te ojačati njegovu neovisnost i odgovornost. Svijet o osobnoj odgovornosti bitno je povezati s prihvaćanjem građanskog zajedništva i privrženosti u rješavanju problema kao i nastojanju ka stvaranju pravedne, miroljubive i demokratske zajednice.

Velik je izazov danas osigurati da globalizacija postane pozitivna snaga za sve ljude. Ona pruža velike mogućnosti, ali njezine su prednosti u ovom trenutku vrlo nejednako raspoređene, kao i troškovi. Neke se zemlje suočavaju s posebnim poteškoćama kada je riječ o praćenju globalizacije, tako je potrebno ulagati stalne napore kako bi se stvorila zajednička budućnost na temelju zajedništva ljudskoga roda usprkos njegovoj raznolikosti. Samo tako globalizacija može biti pravična i obuhvatiti sve.

Nadalje ćemo govoriti o odgoju i obrazovanju koje se našlo na cesti zajedno sa globalizacijom, pitanje je može li sustav odgoja i obrazovanja pratiti promjene globalizacije koje se događaju svakodnevno, može li sustav biti dovoljno fleksibilan te pratiti promjene odnosno ne zaostajati za njima.

3. ODGOJ NEKAD I DANAS

Pitate li djedove i bake, reci će da je odgoj nekada bio puno „lakši“, pričati će o dobu kada tehnologije, u smislu kojeg poznajemo danas, nije postojalo. Govoriti će kako su odjeću prali uz rijeke, mlijeko nosili od susjeda koji su imali krave, kupovina po trgovačkim centrima nije postojala jer se imalo par komada odjeće iz Trsta, trgovački centri nisu postojali... Reći će kako danas djeca imaju previše svega i nezahvalni su. Činjenica je kako nisu daleko od istine, no isto tako, mora se priznati kako su vremena bila teška i kako nitko od nas ne bi volio proživljavati takvo što, koliko god oni smatrali da je „prije bilo bolje“.

Globalizacija svijeta u kratkom je periodu donijela puno novina te od čovječanstva traži velike promjene, prvenstveno one koje se tiču odgoja. Neusporedivo je govoriti o odgoju nekada i onom danas zato što je nemoguće isto odgajati dijete i očekivati da će ishod iz prošlih vremena biti isti onom danas.

Djeca se od samog rođenja susreću sa televizijom, mobitelom, kompjuterom... Odrasli za svoje potrebe koriste tehnologiju i samim je time nemoguće djeci uskraćivati isto. Treba znati da, postoji li želja da djeca budu i žive ono što roditelj priželjkuje, prvenstveno to mora pokazati primjerom. Problem se javlja kada ne žele priznati kako su i sami postali, tako reći, robovi globalizacije i svega što ona nosi te život bez tehnološkog napretka ne mogu niti zamisliti.

Tehnološki napredak „pokosio“ je sav ostali napredak te se pojedinci vrlo teško nose s istim u svakodnevnom životu, onom najbitnijem dijelu koji ih oblikuje kao ljude. Upravo zato zaostaje se, osobito zaostaju zemlje poput Hrvatske koja je mala i još uvijek konzervativna zemlja, ostala još u doba rata te mržnje prema susjednim zemljama. Mržnje koja dolazi od djece koja niti ne znaju zašto mrže, ali roditelji su ispričali priču i oni se osjećaju kao dio nje. Roditelji mrže pa mrže i djeca. Sve je time rečeno o odgoju, djeca su slika i prilika roditelja te ukoliko se očekuje da postanu slika i prilika budućnosti, pojedinac treba krenuti od sebe te prestati misliti kako su „maleni i ništa ne razumiju“.

3.1. Filozofija odgoja

Kada je riječ o filozofiji odgoja nezaobilazno je govoriti o odgajatelju/učitelju, odgajaniku/učeniku i državi (vlasti). Odgoj i obrazovanje nije niti moguće zamisliti bez ova tri čimbenika koje spominje Golubović (2010). Odgajatelj je zadužen za odgajanje i obrazovanje onog koji se odgaja, a to bi trebao činiti u skladu s „državnom politikom“.

Dakle, tu se prvenstveno misli na činjenicu da je vlast zadužena za kreiranje i provedbu obrazovnog sustava te da ono uvelike diktira što i kako se uči te s kojim ciljem. S obzirom na situaciju u odgoju i obrazovanju danas, odgojna komponenta poprilično je zanemarena jer se naglasak gotovo isključivo stavlja na obrazovanje. Tako je prisutan stav kako zadaća škole nije odgajati jer se odgoj događa kod kuće. Također je upitno je li poželjno odgajati ako se odgoj shvaća kao mijenjanje karaktera čovjeka ili njegovih karakternih crta za koje se smatra da ih posjeduje.

Važno je tako znati na koji način je moguće 'odgajati'. Poneki stručnjaci smatraju kako je odgojno djelovanje nepoželjno jer se direktno zadire u čovjekov karakter, a pitanje je tko se u njega ima pravo miješati. Treba li profesor, kada prezentira temu iz svojeg područja, samo navesti, opisati i objasniti aspekte određene teme ili je pak dobro da profesor iskaže vlastiti stav. U moderno doba drži se kako rješenje treba prepustiti učeniku ili studentu, a profesorov zadatak je predstaviti opcije koje se mogu odabrati.

Naravno, uz takav nejasan stav oko prenošenja ideja na one koji uče, profesori često bivaju prepušteni sami sebi pa tako svaki profesor različito utječe na djecu. Isto je i kada se govori o odgoju djece kod kuće. Je li dobro za razvoj djeteta da roditelji iznose svoje stavove koje djeca u ranoj dobi uzimaju kao svoj stav ili je pak dobro iznijeti razne stavove pa pustiti dijete da jednog dana samo odluči što odgovara njegovom karakteru.

Šuran (2018) navodi kako je zapravo teško zamisliti što roditelji misle o svom odgoju te misle li o tome uopće s obzirom na egzistencijalnu zabrinutost za budućnost pošto se u većini slučajeva uspoređuje vlastito stanje nesigurnosti sa zabrinutošću o budućnosti djece. Utjecaj koji roditelji imaju na vlastitu djecu učinkovitiji je u ranoj dobi, odnosno do četiri godine života iako može potrajati i do deset, trinaest godina.

U obliku osjećajne komunikacije, roditelji u tom razdoblju imaju učinkovitiji i prodorniji utjecaj.

Kako autor ističe, važno je da roditelji djeci u prvoj egzistencijalnoj fazi budu što bliži, prateći ih poput Peter Panove sjene jer nakon tog razdoblja njihovi savjeti i upozorenja bivaju odbačeni te ih se smatra kao zadiranje u stvari koje ih se ne tiču. Od malih je nogu važno da roditelj bude uz dijete te mu ugnijezdi određena uvjerenja i stavove, djeci se može služiti samo primjerom pa je važno da ono o čemu se govori i sami žive.

3.2. Suvremeni pristupi odgoju

Pranjić (2012) govori o današnjem odgoju koji više nije samo običaj, navika, razumljiva djelatnost za roditelje ili se prenosi sa koljena na koljeno kao tradicijsko blago. Odgoj je prije svega postao predmet znanstvenog istraživanja, glavnim područjem preokupacije mnogih znanosti poznatih pod nazivom „odgojne znanosti“.

Danas je rašireno mišljenje kako je odgoj interpersonalno djelovanje koje očekuje čovjekovu odgojenost i potrebu za odgojem. Ono teži tome da onome koga se odgaja omogući snalaženje u životnim izazovima i prikladno odgovaranje na iste, kako s intelektualne, tako i s razine osjećaja. Suvremeno razmišljanje odgoja ističe kako odgajatelj utječe na odgajatelja u smislu odabiranja odgojnih ciljeva, postupaka i pomagala pa se zato kod interpersonalnog djelovanja inzistira na dvosmjernoj komunikaciji informacije i usvajanja stavova. Odgoj je usmjeren ka tome da se otkriju vrijednosti te zauzmu stavovi prema kojima se djeluje, pojedinac pri tom treba pokazati zrelost i društvenu prihvatljivost.

„S obzirom na životnu situaciju suvremenih obitelji, zapitajmo se, da li je naše društvo ikako sposobno školovati sadašnje generacije? Da li je u mogućnosti pružati im jednu kulturu života koja će biti adekvatnija, koja će odgovarati trenutnoj egzistencijalnoj tjeskobi? Da li je suvremeno društveno uređenje, na neki način, spremno kvalificirati (a ne samo kvantificirati) javno obrazovanje? Radi li se sve kako bi odgojitelji (i nastavnici) bili ne samo pravilno, tj. udžbenički pripremljeni za taj delikatan posao koji obavljaju (ili kojeg će obavljati), već i dovoljno nagrađeni za tu (odgovornu) ulogu koju obnašaju? ... Ili je njihova odgojno-obrazovna funkcija, društveno

omalovažavana i oslabljena jer je nebitna? Zavisno o odgovoru trebali bi se dalje pitati kojima ide u prilog trenutna situacija odgojno-obrazovnog svijeta“ (Šuran, 2018).

Vidno je kako se u odnosu između tradicionalnog i suvremenog odgoja prvenstveno nameće problematika autoriteta odnosno načina na koji se dolazi do znanja. U prošlosti je taj autoritet bio profesor za kojeg se smatralo da prenosi fiksiranu istinu, danas se takav pristup dovodi u pitanje. Potrebno je zato koristiti razne metode kako bi učenici sami došli do spoznaja i znanja te utvrdili i provjerili je li zaključak do kojeg su došli zaista znanje. Stoga autoritet profesora mijenja potreba primjene odgovarajućih metoda. Učitelj je i dalje nezaobilazna točka obrazovanja, no nije jedini faktor putem kojeg se do znanja dolazi. On postaje suradnik u poučavanju.

Golubović (2010) drži kako čovjeku, da bi postao čovjek u punom smislu te riječi, treba omogućiti razvitak njegovih sposobnosti i potencijala odnosno potreban mu je odgoj i obrazovanje. Kako živimo u dobu globalizacije, u svijetu kojem su prisutne stalne promjene, čovjeka treba neprestano poticati na istraživanje, kritičko promišljanje i vrednovanje svega što ga okružuje. Samim navođenjem problema i pripadajućih rješenja, profesor otvara mogućnost rasprave u odabiru i vrednovanju određenog rješenja. Tako je u školskom sustavu još uvijek prisutan intelektualni i moralni odgoj iako bitno drugačiji nego onaj u prošlosti.

3.3. Napredak tehnologije praćen globalizacijom

Globalna povezanost temeljena je na informacijsko-komunikacijskim tehnologijama i međuovisnosti država, kako razvijenih tako i onih nerazvijenih. Ona svakako ostavlja neizbrisive tragove unutar nacionalnih granica, kako drže Budmir, Glavaš i Lamza-Maronić (2011), tražeći neprestanim promjenama i usmjeravanjima nove načine razmišljanja kako na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj tako i na globalnoj razini. Nezaustavljiv protok informacija ubrzava pojedince, organizacije, nacionalne vlade i zapravo cijelo društvo na promjene, gdje se sustavi ruše zbog nespremnosti prilagođavanja, nesnalaženja u novonastalim situacijama, pritisku razvoja novih tehnologija. Tako sustave čine slabima i zastarjelima.

Tehnologije su uvelike doprinijele napretku poslovanja, umrežavanja, širenja informacija donoseći profit, napredak, prednost te razvitak. Upravo je zbog navedenih

razloga, globalizaciju kao proces neizostavnih promjena bilo nemoguće izbjeći. Sve ono što nas okružuje, svi faktori globalizacije, od proizvodnje, kapitala, tehnologije pa do ljudskih potencijala, socijalizacije, odgojno-obrazovnog sustava, istodobno se kreću svijetom stvarajući novi tijek kretanja te međuovisnost država.

Tehnologije su fizičke stvari i kao takve ne komuniciraju. Učenje putem tehnologije odnosno računala, nije isto kao učenje iz knjige ili onog na predavanju. Rezultat koji postizemo je isti, znanje se sječe na ovaj ili onaj način, ali oblici učenja su različiti. Što je više raznolikih načina stjecanja znanja to će razumijevanje biti bolje. Učenje pomoću tehnologije nije nužno bolje ili lošije od nastave oči u oči, samo je drugačije. Tu se misli i na učenje u predškolskom sustavu koje je također sve više popraćeno tehnološkim napretkom pa se postavlja pitanje na koji način kontrolirati rad u vrtićima popraćen tehnologijom koja djeci, kao takva neće štetiti već će im omogućiti bolje razumijevanje sadržaja.

Pri izradi programa koji će se u predškolskom i školskom sustavu provoditi, potrebno je razmišljati kako iskoristiti potencijale koje tehnologija nosi sa sobom te kada i u koju svrhu ju koristiti kako bi postigli najbolje ishode učenja, a također o tome educirati odgajatelje odnosno profesore.

„Nove tehnologije potiču nas da radimo stvari drugačije nego što ih inače radimo, što ujedno predstavlja i rizik, jer to znači raditi nešto novo s nesigurnim/nepoznatim ishodom. No ne treba zaboraviti i na to da korisnik (nastavnik, student) treba naučiti nove načine interpretacije medija“ (Budimir, Glavaš i Lamza-Maronić, 2011).

3.4. Učenje korištenjem tehnologije

U novom modernom informacijskom društvu, nastoji se obrazovati građane koji će biti potpuno osposobljeni za sve izazove koje im postavlja zanimanje koje su izabrali. Tako se obrazovanje usmjerava potrebama tržišta pa se od djece traži da usvoje čitav spektar različitih znanja i vještina. Nažalost, suvremeno obrazovanje ne može puno pomoći oko problema stalnog napretka tehnologije i novih potražnji poslodavaca. Zbog takve nepredvidive situacije u budućnosti, vrlo je teško osposobiti pojedinca za rad jer se ne zna što sve novo doba nosi. Nakon završetka obrazovanja, potrebno je stalno učiti prema potrebama radnog mjesta upravo zbog

spomenute nepredvidivosti budućnosti. Napretkom tehnologije i njezinom sve većom dostupnošću, problem zastarjelosti obrazovanja može se vrlo lako riješiti.

3.4.1. Informacijsko-komunikacijska tehnologija

Nikolić (2014) objašnjava kako moderno doba nudi razne tehnološke naprave pomoću kojih ljudi mogu učiti bilo gdje, bilo kada bez prepreka koje mogu stvoriti socijalni status ili kakva vremenska ili prostorna ograničenja. Znajući to, UNESCO nastoji ukazati na ogromnu potrebu korištenja takvih prednosti u visokoškolskom obrazovanju. Informacijsko-komunikacijske tehnologije mogle bi ostvariti svakom učilištu da bude otvoreno za pružanje mogućnosti učenja na daljinu i učenja u različitim vremenskih uvjetima što od nas zahtjeva ubrzana globalizacija svijeta. Uz takvo što, ne bi se ugrozilo tradicionalno učenje odnosno ne bi to bio potpuni prijelaz na virtualno učenje već pomoć pri konvencionalnom učenju uz pomoć tehnologije, medija i obrazovanja na daljinu. Takvih metoda danas je sve više zato što one pokazuju brojne prednosti.

Uzmimo za primjer doba u kojem se svijet našao danas, coronavirus. Kada tehnologija ne bi bila razvijena kao što jest i kada se ne bi mogla koristiti internetska veza i kompjuteri od kuće, svijet bi bio u velikom problemu. No u trenutku kada je sve stalo, brojnim tvrtkama, a gotovo cijelom obrazovnom sustavu bio je omogućen rad od kuće odnosno učenje na daljinu. Brojne su tvrtke uočile velik porast učinkovitosti posla nakon što su zaposlenici radili od kuće u svom okruženju te nastavili sa radom od kuće na pola radnog vremena i slično. Obrazovanje se uvelike promijenilo uz virus koji nas je snašao. Osim vrtića, te djece u nižim razredima osnovne škole, cijeli je sustav prešao na online nastavu.

Kako bi kritički sagledali sve što su autori naveli, potrebno je zapitati se je li zaista obrazovanje na daljinu isto kao i ono tradicionalno. Je li ipak obrazovanje mnogo kvalitetnije kada je to u prostoriji gdje profesori i učenici sjede u istoj prostoriji te su usmjereni na predavača, usmjereni na učenje. Može li se kod kuće zaista učiti ili se ipak puno više traže prečice, načini na koje se mogu izbjeći ne tako zanimljiva gradiva i oglušiti se na iste, završiti godinu, a da pri tom nije naučeno ono što će za života biti prijeko potrebno. Ljudi su prvenstveno socijalna bića kojima je socijalizacija

i druženje sa drugima vrlo bitna stavka te ih učenje i rad na daljinu ne zadovoljava u potpunosti. Mlađim naraštajima točnije osnovnoškolcima i srednjoškolcima učenje na daljinu može više naštetiti nego biti dobro za njihovu budućnost.

Već godinama, naraštaji najviše gradiva usvajaju upravo tijekom nastave, a kod kuće tek ponavljaju ili uvježbavaju objašnjeno. Djeci kod kuće pri učenju na daljinu moraju pomoći roditelji, a ukoliko i roditelji rade od kuće, tko se od cijeloga kućanstva može koncentrirati na svoje i ostvariti svoj maksimum? Vrlo vjerojatno nijedno od njih. Što se pak fakultetskog obrazovanja tiče, postoje mnogi nedostaci kao što je slaba internetska veza ili pak predavač koji vrlo nezainteresirano objašnjava gradivo.

S druge strane, studentima iz drugih gradova ova vrsta nastave bila je od velike pomoći, naročito u slučajevima kada su uz fakultet, zaposleni. Tada je nastava na daljinu nešto što u modernom svijetu olakšava svakodnevicu i omogućava ljudima život s manje stresa i užurbanosti. Rad na daljinu treba biti pomno planiran kako bi jedna i druga strana od njega imale koristi. Ona može biti od veliki koristi u slučajevima kao što je ovo danas, kada je cijeli svijet u nemogućnosti biti okružen drugim ljudima te kada je pojedincu takav rad efikasniji, korisniji i kada mu dopušta biranje.

Svaki je pojedinac različit i kao takav ima drugačije viđenje iste situacije, u ovo moderno doba trebali bi biti u mogućnosti izabrati ono što ljudima kao osobama više koristi, a samim time i drugoj strani, poslodavcima, predavačima i slično.

3.4.2. S tradicionalnog na moderno učenje

Autori dalje govore kako tehnologija nudi prijelaz s učenja u kojemu je u centru predavač, na ono s centrom na učenicima. Isto tako, nudi prijelaz s podukama koje daje učitelj na samostalno istraživanje i stvaranje pa se tako s monotonog upijanja materijala prelazi na tehniku samoinicijativnog učenja. Sve nas to vodi prema globalnoj revoluciji koja će tradicionalno učenje zamijeniti cjeloživotnim. Takvo je učenje vrlo korisno, no oko njegove primjene treba još puno toga razraditi. Posebice pripremati predavače na takav rad, dakle na veću pripremu sata koja će omogućiti polaznicima samoinicijativno učenje te ih poticati na razmišljanje i kreativnost.

Takav bi način učenja svima koristio jer bi se od spomenutog monotonog učenja, djeca pretvarala u ljude koji razumiju i razmišljaju, što s našim sustavom odgoja i obrazovanja danas nije moguće. Od male dobi djecu se usmjerava na ono „što bi trebalo“ raditi pa se tako razlikuju ženska i muška zanimanja. Sve je više onih koji prkose takvim uvjerenjima, no zato nailaze na osude drugih kojima takvo što nije prihvatljivo jer smo, nažalost, učeni da postoji „pravi put“ umjesto da smo učeni da je svačiji put pravi, ali isto tako i uvelike drugačiji.

Učenje uz pomoć računala i interneta moguće je od prvog dana obveznog školovanja. Internet i multimedijски projekti na webu mogu pomoći u cjeloživotnom učenju kako najmlađih, tako i najstarijih.

Vuksanović (2009) navodi mnogobrojne prednosti multimedijskog učenja kao što su privlačenje pozornosti polaznika te veća razina interesa, motivacije i zadovoljstva polaznika, mogućnost lakšeg pojašnjavanja težih koncepata i principa, bolje pamćenje sadržaja, potpunije razumijevanje sadržaja te efikasnije stjecanje novih pojmova te mogućnost primjene znanja u novim i nepoznatim situacijama.

Autor drži kako bi u nerazvijenim zemljama obrazovna tehnologija mogla značajno povisiti razinu pismenosti, obrazovanja i gospodarskog razvitka, a u javnim uslugama informacijske i komunikacijske tehnologije povoljno djeluju na razvoj ili usavršavanje vještina u području poljoprivrede, medicine i zdravstva, a isto tako i umrežavanju s cijelim svijetom što dovodi do razmjene ideja i informacija. Tako tehnologija učenja na daljinu omogućava lakšu primjenu, suvremenija rješenja i kvalitetniji sadržaj.

Šutalo (2006) govori kako neki stručnjaci smatraju kako bi otvoreno obrazovanje i obrazovanje na daljinu u potpunosti mogli zamijeniti školu i dosadašnji model učionice, što pokazuje koliko je tehnologija napredovala te što nam u budućnosti nosi, a da toga nismo ni svjesni. Hoće li u budućnosti socijalno distanciranje biti nešto potpuno normalno, a ne samo fenomen današnjice, pitanje je.

Potencijal učenja na daljinu uz pomoć informacijskih tehnologija danas je široko prepoznat, budući da se radi o novoj modernoj i globalnoj metodi obrazovanja koja nudi rasterećenost vremenom i prostorom.

3.4.3. E-učenje kao neizostavan dio globalizacije

Vuksanović (2009) spominje i e-učenje koje sve više predstavlja sinonim za nešto novo, suvremeno i kvalitetno obrazovanje koje prati razvoj globaliziranog društva, a od kojeg Europska unija ima velika očekivanja.

U Hrvatskoj je ono prisutno više godina, u korporativnom, ali i u sektoru obrazovanja, unatoč tomu i dalje je u početnoj fazi šire primjene i prihvaćanja. Autor e-učenje vidi kao neizostavan dio postojećeg obrazovnog procesa odnosno njegovu dogradnju i unapređenje, a ne njegovu alternativu. Isto tako, uvođenjem e-učenja povećava se uloga i značaj predavača kao mentora, poticatelja obrazovnog procesa. E-učenje tako omogućuje da u središtu obrazovnog procesa bude učenik koji preuzima aktivnu ulogu i odgovornost za posljedice obrazovanja.

Prema svemu navedenom, e-učenje bi zapravo predstavljalo visokokvalitetni proces obrazovanja u kojem predavači i polaznici aktivno sudjeluju kako bi postigli zadani obrazovni cilj. Prilagođavaju virtualno okruženje u kojem zatim razvijaju i koriste multimedijalne interaktivne obrazovne materijale, ostvaruju međusobnu komunikaciju i suradnju, polaznici potom izvršavaju pojedinačne ili grupne zadatke ili projekte te provode kontinuiranu samoprocjenu i provjeru znanja.

U konačnici, takav način rada studentima uvelike olakšava obrazovanje te ih priprema za daljnji rad i život u kojem je potrebno da ostvaruju samoprocjenu svojeg rada, a u budućnosti svojeg poslovanja. Pojedincu tako pruža mogućnost da izrazi svoje potencijale te nauči kako se nositi sa daljnjim životnim ishodima. Takav način učenja, kao što je prikazan kroz e-učenje, može se koristiti u različitim sektorima obrazovanja, a daleko je povoljniji za razvitak pojedinca od tradicionalnog monotonog učenja kojim nam predavač prenosi svoje znanje.

3.5. Učenje jezika kao dio globalne politike

Kako globalizacija napreduje tako dolazi do međusobnog povezivanja i spajanja kultura, a time se javlja potreba za sve većim poznavanjem stranih jezika. Izreka „vrijediš onoliko koliko jezika govoriš“ postaje sve prikladnija uzrečica u današnjem svijetu. Gotovo je nemoguće uklopiti se u društvo danas te u moderan svijet bez poznavanja barem jednog stranog jezika, osobito onih „svjetskih“ kao što su engleski,

njemački ili francuski. U modernom svijetu jedno od glavnih kompetencija postaje poznavanje materinjeg jezika, ali i korištenje stranih kako navodi i Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2013). Poučavanjem stranog jezika održava se i odnos prema pojedinom jeziku odnosno jezičnom politikom neke zemlje zato se od odgojno-obrazovnih ustanova očekuje da se prilagode novom vremenu te omoguće pojedincu mogućnost učenja stranog jezika na najbolji mogući način.

Danas višejezičnost predstavlja važan segment svakog čovjeka upravo zbog jakog utjecaja globalizacije i internacionalizacije. Na europskoj razini, višejezičnost se promatra kao temeljna vrednota, budući da se u sklopu europskih integracijskih procesa posebno isticala jezična i kulturna raznolikost njenih članica. Autor tako ističe kako je za pojedinca osobito teško preživjeti uz poznavanje samo jednog jezika u kulturi kakvu poznajemo i u kojoj danas živimo.

Kako su popratne pojave globalizacije sve izraženije, sve veće izjednačavanje koje se događa preko privrede, trgovine, medija i informacijske tehnologije, kao i ignoriranje nacionalnih razlika, dovodi do nestajanja raznolikosti u gotovo svim područjima života. Slabije izjednačavanje primjetno je u obrazovnom sustavu, upravo zato što obrazovanje teži jezičnoj raznolikosti.

Spivak Chakravorty (2011) govori o problemu dominacije pojedinih jezika, a kao njegovu posljedicu gubitak nacionalne svijesti. Autorica obraća pažnju na sukob vodećih i potlačenih koji za posljedicu ima otpor jezikom, zemljama poput Velike Britanije ili Amerike. Osim po jeziku, stanovnici određenih zemalja razlikuju se i po načinu obrazovanja. Prilikom obaveznog školovanja jezična politika određuje na koji će se način i kako učiti strani jezici, pripremajući pri tom građane Europe na kvalitetno poznavanje materinjeg jezika i stranih jezika koja postaju standardom.

U svakom slučaju, potrebno je temeljito promisliti o načinu i redoslijedu uvođenja učenja stranih jezika počevši od predškolskog razdoblja, kako odabir ne bi prepustili slučaju ili pak samo onom što je dostupno. U Hrvatskoj bi se obrazovanje trebalo orijentirati na strane jezike koji su državi važni te pomoću kojih kao nacija napredujemo. U dobu smo kada bez jezika teško da možemo napredovati u poslovnom svijetu, osobito je bitno poznavanje engleskog jezika, a u zadnje vrijeme i njemačkog.

Gospodarstvo je to koje nas ponajviše veže za određene zemlje, kao i državna vanjska politika te je važno ponuditi učenja jezika bitnih za isto. Engleski jezik trebao bi se uvesti još u predškolskom razdoblju, u dobi kada djeca najviše i najlakše uče te bi tada puno jednostavnije usvajali nova znanja u školstvu. Vrlo je važno da znanja koja nam služe tijekom cijeloga života, uvedemo djeci od najranije dobi. Tada bi ta djeca izrasla u ljude koji se znaju snaći u bilo kakvim situacijama i koji bi zasigurno kvalitetnije rješavali probleme budućnosti, kako u svijetu tako i sami za sebe.

4. CJELOŽIVOTNO OBRAZOVANJE U GLOBALNOME SVIJETU

Kada govorimo o napretku tehnologije, tada je potrebno spomenuti i kompjuterizaciju, primjenu robota i automatizaciju koja utječe na zapošljavanje u određenim vrstama zanimanja. Tako je prisutan opravdani strah kako će se broj radnih mjesta u budućnosti drastično smanjiti te će određeni poslovi i zanimanja biti zastarjeli, nestati će ili će ih pak zamijeniti tehnološki napredak. Previšić (2007) naglašava kako je potreban temelj izgradnje novog društva znanja na kojem bi se kreirali oblici učenja i stjecanja znanja u školama. Valjalo bi tako osmisliti kurikulum koji zadovoljava globalne uvjete novog svijeta. Cjeloživotno učenje koncept je koji zastupa postupnu preobrazbu u učeću zajednicu zadovoljnih jedinki, a time i kompetitivne organizacije cjelokupnog društva koje je utemeljeno na neprestanom obnavljanju, stvaranju i primjeni novih znanja, vještina i stavova.

Pozitivan odgoj smišljen je kako bi, kako navodi Šutalo (2006) pristupi učenju i iskustva s učenjem stečena u obitelji i predškolskim ustanovama, dakle znatiželja, motiviranost i navike neprestanog učenja proizašle iz mlađih životnih razdoblja, imala kvalitetan temelj pošto su one osnova za kontinuirano i samoinicijativno učenje i obrazovanje tijekom cijelog životnog vijeka.

4.1. Cilj cjeloživotnog obrazovanja

U Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije (2013) cilj cjeloživotnog učenja stvoriti je aktivne pojedince koji imaju želju učiti i stvarati. Potrebno je stvoriti kompetentnog čovjeka za rad koji će pri tom usvajati i obnavljati svoja znanja, vještine i potencijale u svim razdobljima života. Iz tog je razloga važno svakome osigurati jednakost pri mogućnostima i izborima za uspjeh u cjeloživotnom učenju na razini njegovih želja i sposobnosti, a također i pravo na priznanje vještina stečenih u različitim okruženjima i načinima učenja kako to navodi Suzić (2014).

Stručnjaci opetovano tvrde koliko je važno osposobiti pojedinca za rad, za budućnost u kojem će on biti kreacija onog za što je sposoban i željan. Cjeloživotno učenje jedan je od najbitnijih kompetencija svakog čovjeka zato što ga ono ne sprema samo za daljnje obrazovanje i zanimanje koje će jednog dana prerasti u radni odnos, već za život koji će na temelju njih živjeti.

Svaki pojedinac koji uči cijeloga života, u mogućnosti je ostvariti svoj puni potencijal te ostvariti se kao najbolja moguća verzija sebe. Isto tako ostvariti se i u drugim aspektima svoga života, koji bitno utječu na zanimanje odnosno posao u kojem protekne većina ljudskog života. Izrazito je važno znati da učenje za čovjeka ne završava obrazovnim sustavom već je potrebno biti u korak sa svime što novo doba nosi kako bismo se što lakše nosili sa životom koji se svakodnevno mijenja, sa situacijama koje su nam nepoznate i sa svim nedaćama života. Znali bismo da cijeli život učimo te da svaki dio života nosi svoje prednosti, ali i mane iz kojih ćemo naučiti biti bolji čovjek.

4.2. *Temeljne kompetencije i njihove brze promjene*

Prema nahođenjima razvijenih zemalja Europske unije temeljne kompetencije, kako navodi Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2013) podrazumijevaju komunikaciju na materinjem jeziku, komunikaciju na stranim jezicima, matematičke i osnovne kompetencije u prirodoslovlju i tehnici, digitalne kompetencije, učiti kako učiti, socijalne i građanske kompetencije, kompetencije inicijativnosti i poduzetnosti te kulturnu svijest i izražavanje.

Novi problemi kojima je moderno društvo pogođeno su starenje stanovništva i brze promjene kompetencija za novostvorene globalne odnose. Starenje stanovništva proces je koji je obilježio demografsku sliku zapadnog svijeta 21. stoljeća. Takvo što u prirodnoj dinamici i dobnoj strukturi stanovništva uvelike utječe na reprodukciju radno sposobne snage i to ne samo u ukupnom broju nego prije svega, prema dobi i obrazovanju. Problem se nastoji riješiti preobrazbom cjelokupnog obrazovnog sustava, osobito u dijelu cjeloživotnog učenja starijih osoba.

Europska unija dolazi do novih prijedloga koji navode zadržavanje starije populacije što dulje u radnim odnosima, a obzirom na to i obnavljanje njihovih znanja i vještina. Strategija tako preporučuje razvoj mjera za njihovo prilagođavanje novim radnim zadacima i uvjetima koji trebaju biti u skladu sa zdravstvenim, mentalnim i socijalnim stanjem svakog pojedinca.

Kako bi osigurali gospodarstvo i društvo u cijelosti, potrebno je predvidjeti i omogućiti specifične programe cjeloživotnog obrazovanja za osobe nižeg stupnja obrazovanja

koje nemaju ključne kompetencije, iz drugačijih kultura i sustava vrijednosti koje potencijalno dolaze na ove prostore. Upravo je zato važno osmisliti i integrirati u školstvo nove principe učenja koje će svakom pojedincu osigurati kompetenciju na globalnom tržištu te ih pripremiti na stalno i uporno učenje novina. Jedan od glavnih pokazatelja obrazovnog sustava je obrazovna struktura radno sposobnog stanovništva, a očito je kako ona nema potrebna znanja i sposobnosti koje suvremeno gospodarstvo traži.

Obrazovanje je najvažnija kompetencija svakog pojedinca, a ukoliko nam se ne nudi ono kvalitetno i ukoliko zaostajemo za zemljama koje globalizacija prati, stanovništvo se može naći u velikom problemu te zaostatku koje je u 21. stoljeću itekako vidljivo u Hrvatskoj. Obrazovani ljudi su oni koji stvaraju promjene u svijetu te zbog kojih tehnologija napreduje, ne ponudimo li narodu obrazovanje vrijedno modernog doba u kojem se nalazimo, tada zemlja mnogo toga gubi.

Svaki je pojedinac u mogućnosti naučiti kako učiti, no do sustava je da svakog potakne na to čim je više moguće. Ukoliko sustav zakaže, tada mi kao pojedinci ne možemo puno napraviti ako nam sve druge okolnosti ne idu na ruku. Sustav treba brže pronalaziti rješenja i prijedloge za poboljšanje odgoja i obrazovanja, a ne samo onda kada do promjene mora doći jer tada je nažalost prekasno.

Odgoj u vrtićima Hrvatske daleko zaostaje od onih u ostalim zemljama. Počevši od broja djece u skupini gdje je ponekad nemoguće sa djecom provoditi obrazovni dio kojeg u predškolskom sustavu ne smije nedostajati. Odgojno-obrazovni sustav od samog je svog početka zakinut te ne daje pojedincu mogućnost da se kreira kako najbolje može, već se kreira kako sustav to dopušta, a onda o njemu ovisi je li dovoljno kompetentan i ambiciozan da sam traži daljnje načine obrazovanja.

5. ZAKLJUČAK

Kroz rad smo uvidjeli kako novo doba donosi brojne promjene. Globalizacija sve brže razvija znanost i tehnologije, a time mijenja čitavo društvo. Stvara se informacijsko društvo koje omogućuje slanje informacija u bilo koji dio svijeta bez postojanja vremenskih i prostornih prepreka. Ljudi se povezuju na sasvim nove načine, stvaraju nove ideje koristeći dostupnost informacija. Globalizacija je proces ujedinjavanja svijeta u jednu cjelinu ili jedan sustav, što je moguće zahvaljujući sveukupnom stalnom informacijskom i komunikacijskom tehnološkom napretku. Svijet postaje međusobno integriran i sve što se događa lokalno, može se odraziti i globalno (Lončar, 2005).

U ovom radu daje se na uvid globalizacija kao proces koji djeluje na cijeli svijet, ubrzava ga te od njega traži stalne i svakodnevne promjene odnosno načine da se prilagodi tim promjenama. Ono što je naglasak u radu, to su odgoj i obrazovanje koje kao bitne kompetencije svakog čovjeka, različito su rasprostranjene u zemljama diljem svijeta. Tako razvijene zemlje imaju bitno bolja rješenja obrazovanja za pojedince, dok u nerazvijenim zemljama odgoj i obrazovanje svedeni su na minimum.

U radu se izlažu procesi tehnologije, koji kao neizbježan dio modernog sustava, uvelike utječu na odgoj i obrazovanje od samog početka čovjekova dolaska na svijet. Postavljaju se tako brojne teze i pitanja koliko smo kao čovječanstvo usmjereni na odgoj i obrazovanje koje bi svakom pojedincu trebalo nuditi sve kako bi razvio svoj puni potencijal, a koliko smo zapravo usmjereni na razvitak svega ostalog, što nažalost, obrazovni sustav ponekad teško može pratiti.

Napredak tehnologije i svega što ono nosi treba biti usporedan napretku ljudske spremnosti za korištenje iste te pratiti stalno učenje, tu se daje na važnosti i jezicima bez kojih globalizacija gubi na važnosti. Tako su potrebe brojne promjene odgojno-obrazovnog sustava koje moraju imati spreman odgovor globalizaciji.

Cjeloživotno obrazovanje mora biti osmišljeno tako da priprema ljude za nove izazove tehnološkog društva, učenje jezike te učenje s i za tehnologiju je budućnost obrazovanja novog modernog društva. Opet, potrebno je pripaziti na negativne odlike globalizacije kao što je gubljenje vlastitog identiteta u moru ljudi, lokalno utapanje vlastite kulture u globalnom svijetu.

6. LITERATURA

Budimir, M., Glavaš, J., Lamza-Maronić, M. (2011). *Globalizacija i ICT – utjecaj na razvoj trgovine*. Ekonomski fakultet u Osijeku.

Burbules, N. C. i Torres, C. A. (2000). *Globalization and education: critical perspectives*. Routledge. New York. London.

Chang, H. (2003). Rasprava o globalizaciji, Odgojno gledište. *Kateheza: časopis za vjeronauk u školi, katehezu i pastoral mladih*, 25 (2), str. 106-117.

Čolić, S. (2004). Globalizacija, kultura kapitalizma i globalna kultura. *Narodna umjetnost: hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku*, 41(2), str. 185-192.

Deklaracija i Cjeloviti okvir djelovanja u odgoju i obrazovanju za mir, ljudska prava i demokraciju (1995). <http://wp.ffzg.unizg.hr/hre-edc/files/2015/02/Zbirka-me%C4%91unarodnih-i-doma%C4%87ih-dokumenata.pdf> (57-65). Pristupljeno 7. lipnja 2021.

Golubović, A. (2010). Filozofija odgoja. *Riječki teološki časopis*, 36 (2), str. 609-624.

Lončar, J. (2005). Globalizacija kao nositelj suvremenih promjena u svijetu. *Geoadria*. 10 (1), str. 91-104.

Mandarić Vukušić, A. (2014). Sadržaji interkulturalne kompetencije u Nacionalnom okvirnom kurikulumu. *Školski vjesnik: časopis za pedagogijsku teoriju i praksu*. 63 (1-2), str. 133-148.

Milenović, Ž. (2011). Inclusive Education as A Consequence of The Globalisation Process. *Metodički obzori: časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu*, 6 (2011) 2 (12), str. 73-79.

Nikolić, G. (2014). Nove tehnologije donose promjene. *Andragoški glasnik: Glasilo Hrvatskog andragoškog društva*, 18 (2 (33)), str. 25-42.

Pranjić, M. (2012). Antipedagogija i suvremeni koncepti odgoja. *Pedagogijska istraživanja*, 9 (1/2), str. 368-371.

Previšić, V. (2007). Pedagogija: prema cjeloživotnom obrazovanju i društvu znanja. *Pedagogijska istraživanja*, 4 (2), str. 179 – 187.

Sablić, M. (2014). *Interkulturalizam u nastavi*. Zagreb: Naklada Ljevak.

Smjernice za globalno obrazovanje (2016). <https://rm.coe.int/smjernice-za-globalno-obrazovanje-pojmovi-i-metodologije-globalnog-obr/168070ebc4>. Pristupljeno 5. lipnja 2021.

Spivak Chakravorty G. (2011). *Nacionalizam i imaginacija i drugi eseji*. Zagreb: Fraktura.

Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2013). *Cjeloživotno učenje i obrazovanje odraslih – za javnu raspravu*. Zagreb.

Suzić, N. (2014). Kompetencije za život u 21. stoljeću i školski ciljevi učenika. *Pedagogijska istraživanja*, 11(1), str. 111-120.

Šuran, F. (2018). *Nikakva nas reforma neće spasiti*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, str. 96-120.

Šutalo, V. (2006). Obrazovanje odraslih u kontekstu cjeloživotnog učenja. *Geodetski list*, 60 (83)(1), str. 51-57.

Vuksanović, I. (2009). Mogućnosti za e-učenje u hrvatskom obrazovnom sustavu. *Napredak: časopis za pedagogijsku teoriju i praksu*, 150 (3-4), str. 451-466.

Žužul, A. (2005). National Curriculum Development. *Pedagogijska istraživanja*, 2 (2), str. 175-175.

Youssef, L. (2014). Globalisation and higher education: from within-border to cross-border. *Open Learning*, 29 (2), str. 100-115.

SAŽETAK

U ovom radu govori se o razvoju procesa globalizacije, samom značenju kao i utjecajima globalizacije na odgoj i obrazovanje, učenje jezika, tehnologiju te cjeloživotno obrazovanje koje mora zaživjeti u ovom novom modernom dobu.

Svijet je danas bogatiji nego što je ikad bio, a tehnologija i dalje neprestano napreduje. Nažalost, neke zemlje razvijaju se mnogo brže nego ostale pa su tako razlike u napretku osjetne. Istaknuto je kako globalizacija ima svoje pozitivne i negativne aspekte, ali jedno je sigurno, donosi značajne promjene za cijeli svijet.

Koncept ovog završnog rada temelji se problematici odgoja i obrazovanja koje globalizacija potencira na stalne promjene, a koje je također praćeno velikim napretkom informacijsko-komunikacijske tehnologije.

Cilj rada je obratiti pozornost na djecu koja rastu u ovom globaliziranom svijetu. Ono je ponekad teško i za odrasle ljude pa tako posebnu pažnju moramo obratiti na potomke, koji trebaju biti spremni odrastati i živjeti u ovom modernom svijetu punom svakodnevnih promjena.

Ključne riječi: globalizacija, odgoj i obrazovanje, tehnologija, e-učenje, strani jezici, cjeloživotno obrazovanje

SUMMARY

This paper discusses the development of the process of globalization, the meaning and the effects of globalization on education, language learning, technology and lifelong learning that must come to life in this new modern age.

The world today is richer than it has ever been, and technology is still constantly advancing. Unfortunately, some countries are developing much faster than others, so the differences in progress are noticeable. It was pointed out that globalization has its positive and negative aspects, but one thing is for sure, it brings significant changes for the whole world.

The concept of this final paper is based on the issue of upbringing and education, which globalization emphasizes on constant changes, and which is also accompanied by great advances in information-communication technology.

The aim of the paper is to pay attention to children growing up in this globalized world. It is sometimes difficult for adults, so we must pay special attention to the descendants, who should be ready to grow up and live in this modern world full of everyday changes.

Keywords: globalization, upbringing and education, technology, e-learning, foreign languages, lifelong learning